published
By matchew B. smodstok
under sponsorship
of the
Byelopussian institute
Of arts and sciences
in the U.S.a.
monticello, onl. 1989.

Notes for the English-speaking reader about the author, his land and his writing.

Anatol Biarozka was a young Byelorussian poet whose short-lived burst of creativity came to an abrupt end among the cataclysmic events that engulfed Europe in the early 1940's. He disappeared from the literary scene, and this is a first attempt in nearly half a century to collect some of his writings.

His land is Byelorussia (Whiteruthenia), situated between Poland and Russia — a country that remains little known outside its own borders, although it became one of the founding members of the United Nations. Though a vast and mighty state during the Middle Ages, known at that time as the Grand Duchy of Lithuania, it succumbed to conquests by its aggressive and greedy neighbors, and was "crucified at the crossroads of East and West". Presently it survives only as Byelorussian Soviet Socialist Republic, one of the constituent republics of the Soviet Union, where it is engaged in an arduous struggle to preserve its culture, its language and its very identity.

This hapless nation owes its survival to the proud and resilient Byelorussian peasant, who, though downtrodden and oppressed by his merciless enemies from East and West, and abandoned by his own renegade nobility and clergy, never submitted to enslavement; his indomitable spirit erupted time and again in new and powerful renaissance of the whole people — people that never abdicated their right "to be called human".

To understand Byelorussian literature fully the reader must be aware of the allegory and symbolism that often permeates most of these writings. This could not be avoided in the atmosphere of suppression where they were written. There existed a need to disguise the true message — even a simple message of love for one's country and people — in order to evade the malicious censorship of the hostile government in power — whether Russian or Polish. Often it was necessary for the writer to encode the message so that only his compatriots, or people friendly to his cause, could fully understand its meaning; if he failed, and the message became too obvious — the consequences could be cruel, even fatal, as repression came swiftly and ruthlessly.

LEITMOTIF

(from J. Pusca)

O thou, my village . . . Gold and Mood of September . . . Why are the strings of my cymbaly sounding in sad exultation? Do they desire to scatter the woes of the past that fell into my heart as a bitter herb?

I drank a full measure of sorrow in the shadow of these rustic dwellings. Their charms smiled at me only when sunshine was streaming through linden trees.

Laughter was unknown to my lips. Sometimes it would merely pass by me with a faint whisper when I was leading my horse from the night pasture.

Alas, my golden strings, sow the sounds of sorrow. They will not germinate in the new spring. Thus the last musician is crying beside the broken fences of peasant settlements.

'вядучы матыў. ∕ пазыка ад 'я.'Пушчы./

- 'ЭХ, ВЁСКА ...
 ВЕРАСЬНЁВАЯ ПРОЗОЛАЦЬ КРОЎ ...
 'ИУ, ЧАГОЖ ТАК ЗАЙШЛІСЯ ЦЫМБАЛЫР
 'ЦІ НЯ ВЫСЕЯЦЬ ХОЧУЦЬ МІНУЛАГА БОЛЬ
 ПОЛЬЦОМ ЮТО У СЭРЦА ЗАПАЛАР
- 'яє выпій я пойную чару ў застаронку сялянскіх сялів.
 'МНЕ тады усьміхаліся чары калі сонца цадзілася з ліп.
- 'Має вусны ня ведалі сымеху; ён у прочках блукаў бязь шяне. 'бывала, як едзем з начлегу ён шопатам ціхім каня абміне.
- дык має залатыя цымбалы высявайце балючыя зыкі; 'ня ўзыйські ім у новую весну. 'Рэтак грає апошні музыка 'Дык має залатыя цымбалы—

1925 .

TO THOSE IN THE LEAD

A greeting to you from fields — the wide fields that are swaying in the wind with waves of grain, when the early morning sunshine lights the pearly sparks of dew in the blue eyes of field flowers; when the meadowlark fills the heights of the skies with his morning hymn, and the forest sings with the rustling of leaves.

And a greeting to you from the gray, sagging peasant huts, that have seen no light for centuries. Ill fate is their sister, and hunger is their brother. Onto their faces centuries have carved a cross of blood and suffering. A greeting to you from the sagging peasant huts.

And a laboring greeting to you from the silent hearts, from the hearts that hardened in the struggle: Now there will be no slavish sigh forthcoming from their depths. They steeled themselves into a proud silence. Though their trail is callous and strewn with misfortune, they are sending you their brotherly greeting.

перадавым.

- гад палёт вам прывет, ад шырокіх палёй што калосяцца хваляй зярністаю налі золак у сініх вачох васількой парлы росай запаліць іскрыстыя, вышы нева жайрук гімкам раныя залье, лісьця шопатам бор запяє.
- прывет ван ад шэрых, пахіленых хат хат, што сонца спрадвеку на бачылі: ім нядоля— сястрыца, і голад ім-врат, а вякі на іх твары назначылі црыжам мукі крывава правораны сілед. Гад пахіленых хат вам прывет!
- і працоўны прывет вам ад сэрцаў кямых, ад грудзёў, вто ў ваёх ўзгартаваліся: ўжо з іх нетраў ня выйдэе кявольніцкі ўздых; яны ў гордую ціш закаваліся.
 Ухоць мазольны і горам усланы іх пуць, вам свой братні прывет яны млюць.

You meet me, my fields, with wide spaces;
hug me and lull me gently to sleep — lest the dark thoughts
hover over my head like ravens, lest they frighten me;
may the evening wind catch them and carry them into the far
meadows; may the shadows scatter them through the thickets
of forests. Let my native grain field open its proud soul
before me — the soul that was plowed with deep suffering,
the soul that is painfully silent.

Let the unfathomed sounds gather and let them be veiled in silent thoughtfulness until the night pulls its dark curtain over the village and over the ancient burial mounds of old.

Perhaps I'll dream about a mighty temptest that will arise over the fields and shatter the black darkness; that from under the peasant cloaks a stormy song will arise under the homemade sandals, under the bare feet of poverty, and that the fields will greet me with sheaves, with clang of steel, and with rows of harvested grain.

ты сустрый мяне, о поле, шыр прасторамі, пригарні ды ўсналыны, кав думы хёминя ваганьнём над галавою ня кружыліся, не палохалі, 'няхай вецер вячэрні к падхопіць і нясе у далі, на лугі, 'хай па гушчах лесу іх пагувяць, расьцярущаць суценьні, іх пагувяць, расьцярущаць суценьні, чяхай душу гордую разгорне ніва родная перада мною— душу, ўзрытую мунамі, цярпеньнем— а мауклівую, маўклівую да болі! 'няхай водгаласы склічуща вяздомныя і спаўюцца хай задумаю нямою аж пакуль на вёску, на курганьне чорную накіне ноч завесу...

мо' сасніцца мне, што з поля віхры ўзывіліся, цемру чорную раскалыхалі— з пад сярмягаў можа вурна ўстане песьня— расхвалюецца разорамі пад лапцямі, пад нагамі восымі— і ящчэ раз прывітає мяне поле каласамі, сталі звонам і пракосамі.

A NIGHT NEAR A DOG HOUSE

A dirty-faced moon crawled out on the muddy sky and spit on the clouds disgustedly with its anemic yellow light. The moon is full tonight. Tonight the moon is ruling tyrannically over the skies. The moon is trampling on the stars — round, yellow and arrogantly proud.

A heavy boot will never strike the moon in its teeth.

The moon does not know about a dog's life — and there are two kinds of dog's life: either to drag around a heavy chain and a collar, or to walk smartly on the hind legs before a master.

And the dog would wish to sink his canine teeth into the cold body of the moon; let the moon not laugh over the bloodied snout of the dog — at least not until the blood is clotted and a crust forms over the wounds.

But the moon is high and unreachable. He, whose neck is bent down by a heavy chain and a heavy boot, cannot attempt to defeat it. And the dog will not arise, he will not bare his teeth.

He only will painfully howl.

чоч каха буды .

а на ранах струпы закарэюць,

чумирааны месяц выпаўз на мутнає нева, плюний з агідай на хмары апамічным, жоўтым сивятлом. «Сёньня месяц у поўні, ей сёвыя на неве тырапам самаўладным " 'ён зоры топча — криглы, жоўты і горды.

ира долю сабачию
пра долю сабачию
пра долю сабачию
месяц на ведае, 'бо дзеве сабачыя долі;
або валачыць ланцьг ды аброжу,
або лоўка прад панам
хадзіці на задніх лапах ...
і хацеў-бы сабака
ўпіцца зубамі ў халоднае месяца цела;
хай не сымецца з сабачай яго
закрываўленай моїды

'але месяц высока, 'не таму яго дасываці наму цяжкі ланцуг ды цяжкі бот долу сапилі щыю. й ён не сагвецця, ня блісые клыкані ... ён толькі бакоча завые. With a thousand flaming eyes, burning in the darkness of night, the sky is watching the earth and the starry sparks are falling onto heavy folds of the deep-plowed soil. And the menacing shadows are settling darkly and heavily on the freshly upturned black furrows.

The night is gently whispering with the winds. Beyond the wide-plowed fields — gray huts and their thatched roofs fell asleep in weariness. The sky is watching them with its starry eyes. The night is whispering with the winds, so gently. The sleepy straw roofs of the huts are not answering them; neither are the hardened hands of the people. Heavy are the calluses of those hands — as heavy as furrows of the plowed fields. Their lot is dark, as the dark bread they earn. The chains of many centuries harnessed the giants strength into a yoke of submission.

The sky is watching the plowed fields with a thousand fiery stars. It watches the silent huts, the hardened hands and their dark, heavy bread. The gray huts and the heavy hands are silent and menacing. Only a powerful pain knows how to be that silent.

- 'Тысячай воч палымяных, разпаленых цемрай начною, неба ўпілося ў зянлю; і на цяжкія скібы ральлі зорныя влескі упалі; і плоймай злавесна-нянною чорна у чорных фарознах цені ліхія ляглі.
- чноч шапталася зь ветрам, чэд полем шырока ўзгараным шэрыя хаты, бедныя стрэхі ў зыямозе паснулі; ў стрэхі нева ўпілося зызжинем вор палымяных... чоч шапталася зыветрам, чтак ціха, чя чулі сонныя стрэхі пахілых хат, закарэлыя рукі; во цяжкі мазоль тых рук, як цяжкія скібы ральлі; чорная доля, як чорны хлев... У бриш прынукі доўгіх вякоў ланцурі волатаў моц упрарлі.
- Тысячай воч палытяных нева упілося ў барозны, ў ціхія хаты, ў жорсткія рукі, ў чорны іх хлев і ў соль. • Иэрыя хаты, цьвёрдыя рукі— Маўнлівы і грозны: гэтак ціха маўчаць умеє толукі магутны боль.

ONE DEATH

Tonight you brushed past me ever so near; over the rags in the gray twilight — white, silent and ominous breathed the sepulchral chill.

And she — her sixteen early springs were gazing from her eyes and youth was bursting from her lips with vivid blood, and her breasts were ripening firmly like apples.

All through the night you were hovering over her silently, chilling all hopes with your breath. I knew that you are all-powerful. Before you blossoms wither and your name is as white as silence itself.

Her mother bent over her and hid her face in her hands. She was silent. Silently from among the rough fingers rolled a clear spark.

"Mother, why are you crying?"

Her mother shuddered. Suddenly, in the glow of a smoky lamp the face was revealed, deeply wrinkled and yellow.

"My child, I am not crying . . . Not crying . . . "

Perhaps she believed her; again she opened her eyes — and from her eyes the sixteen early springs were gazing and the will to live — petrified in helplessness.

The morning light was filtering through the window and burning the death watch candles on the glass.

And from the church tower tolled a bell — gravely, mournfully.

'адна сынерць.

'сягоныя ты гэтак баізка прайшла...
'па лахноцьці у мораку шэрым
бела, ціха і грозна
магільны павеяў холад.

та ёй шаснаццаць веснаў із вачэй глядзела; ад вуснаў моладасыць лунала кроўю і сыпелі яблынамі грудзі прузкія.

чўсю ноч над ёю вісла ты нячутна надзею ледзяніла подыхам;

я ведаў: ты магутная;

перад табою долу гиецца цьрет і белає імя тваё як ціш.

че маці схілілася— і ўтуліўшы ў далоні твар наўчала, чема з паміж пальцаў каравых скацілася чыстая іскра.

"чмама, чаму ты плачаще"

'ўстрапянулася маці.'ў ірдзеный дыннае лянпы твар адкрыўся, глыбока збарозьнены, жоўты ... "я, дзетка, ня плачу... ня плачу...

1 воза-жыть - Ф базсількі скананелая.

' У АКНО ЦАДЗІЛАСЯ ЗАРАННЯЄ СЪВЯТЛО
НА ЩЫБАХ ПАЛЯЧЫ ІСКРЫСТЫЯ ГРАНПІЦЫ.
О НА ЗВАНЬНІЦЫ
УДАРЫЎ ЗВОН.

"ТЛУХІ", 'ХАЎТУРНЫ.

CREDO IN DUOS DEOS

Today I'll submerge my thoughts in untamed whiteness. May the young springtime erupt in a tide, may it run over the rim, may the tempestuous white apple blossoms be strewn on the green of May.

Hear. The cool breast of the earth, saturated with sweat of generations of serfs, too long was spilling the hot redness of blood on the whiteness of blossoms. The peasant huts, imbedded in the black dirt, stiffened in pain, are bursting with desires and hopes of centuries, and they are promising to gather a harvest where the bones of my ancestors are decaying under the mosses.

I bow my head before the God of my ancestors.

And when the apple blossoms whisper through the spring of my martyred land and sprinkle their whiteness over the green of May branches, when the wind is blowing stiffly in my face, then the old wounds are re-opening, then the songs are awakening about power and anger, and hands are prepared to open the coming day with hardened steel.

I am praying for such a day to the god of my progeny.

creóo in ódos ósos

'Сёння дуны свае патаплю ў непанорнай у велі.
'Хай запеніцца хмельна, пацачэ пераз край,
Пырсьне бурнаю бельлю вяска маладая
Яблынь цьветам на зялёны на май.

чуй. Сырыя грудаі зянлі, напосны потам мужычым, добга кроў граччю чырвань цадзілі у росьцьвіту бель; хаты, брослыя ў чорную гразь, закарэлыя ў болі векавою тугою набранлі ды сабраці суляць жніво там дзе косьці нятыя бацькоў парахнеюць пад мохам.

перад богам маіх бацькой голай схіляю долу.

- та калі над вясною замичанай зашапоча явлыні цьвет— на галіны, на май ацярушыцца бельлю; калі ветрам у твар запахне тады ятрацца ганы, тады будзяцца песьні пра сілу і гнеў, а рукі гаговы заўтрашні дзень адчыніць сабе стальлю.
- 19 махіося за гэтакі дзень вогу маіх патомкай, 1939.

Fields — far and wide — and the sky above them, blue and unfathomed. The evening whisper of fields, a mellow song from a pain-filled breast, a song that strives forth with a gust of wind on the sounds of night. And the unharvested fields are listening . . . This is a song that stirs the blood into flames.

This is a song about liberty.

There the graves of my fathers are sleeping under the sagging ancient crosses. The heritage of past centuries overgrown with grass. Like black wounds, the long shadows of the crosses carve themselves into the gray earth, fall onto the yellow sand and cover the grass with black sadness.

Here on these burial mounds, the alien gods and tsars for centuries were clashing over their spoils of war; and their blood-stained altars were steaming with blood of our hearts.

Beyond the fields — the huts of a village. Green moss is hanging from their thatched roofs, and the roofs are overhanging the huts. The fires of the setting sun are glowing red on their window panes. Shadows are spreading over the land, slavishly crawling on the ground. Like cold steel the breast of the earth is cold.

A wind from my native fields — perhaps it will scatter my sadness?

The huts—poverty stricken, dull and obscure; under your somnolent roofs lies my heart; it lives with your destiny, it saddens with your pain. The evening is spinning its century-long dreams under the thatched roofs.

And the evening, the heart, the graves and the land have melted into a single paean — Kryvia, my motherland . . .

And the deep plow-tracks are worshipping the sun—the sun that is extinguishing itself among the gray ashes of the darkening clouds.

поле, далёка - шырока поле ... і нева над Полен Сіняе... 'нева вяздоннае...'шолах вячэрні палёў Ціхі, як песьня з грудзей навалелих, што з ветру парыван

па струках вечару ймкне "і слухаюць нівы " — воду адінел межилого от щ вназа пета песьчя волі!

"Там - магіли дзядоб пад нешжамі пахілымі дрэмлюцьзьдзігванелая спадчына сівых вякоб; як чоршия Раны беліся добгія цені крыжоб у шэрчю землю, впалі на жобць пяску, бирылі траву пад сабою чорным сумам ...

'гэтта, на гэтых курганах вякамі здавычу дзялілі чужыя багі а цары і крывавыя іх айтары дыміліся дойга - нашай крывёю.

13а полем хаты, 'на стрэхах мох аввіс зялёны; зьвісьлі стрэхі чад хатамі, 'нева вячэрні пажар пальнеє на шывах чырваньню,'сьцелеща цень па загонах рабска пайзе па зямлі... 'мой халодная сталь грудзі зямлі халодны, 'вецер ад родных хат — разьвее мо' горар

"Хаты — ведимя, цёмныя... "Пад вашый стрэхамі соннымі сорца маё вашай дохяй жыве, вашым волем сумуе... "Вечар пад стрэхамі сыіць сваю думу-тугу векавую... "З думай-песьняй ад хатаў шырока-газгоннаю вечар, сорца, магілы і поле зыліліся ў адзіны псальм - "Крывія!

и моляцца сонцу разоры — сонцу, што яжо дагарае на шарим попеле хмар.

THE CRANES ARE FLYING

The sun of September is playing on their wings, and faintly, sadly the wings are strumming the winds above the empty harvested fields, above the forest.

Their untamed call carries far into the blue of their boundless routes. Left behind somewhere in the faraway space is the home of their birth and the faithful heart.

They are flying — away. And below, with a silent prayer, the fields are falling asleep in solitude. And their wings, immersed in blue, are painted gold by September sunshine . . .

адлёт жураўлёў

- чверасьиёває сонца гуляє на іх крыльлях і ціха, тужліва крыльлі йграюць у ветры моў струп пералівы над іржишчам пустым, над гаєм.
- 'вольны покліч далёка нясецца ў паднявесных сініх шляхох ... там, далёка дзесь, родны астаўся парогасталося вернае сэрца.
- і дятиць, 'а пад імі, зь нямою малітваю, засынаюць палі ў адзіноце ... 'а іх крыдьлі, сіньню залітыя, верасьнёває сонца залоціць,

The evening is silent again as it was the last time.

But tonight there is no light in your window.

Just as the last time, the night sky is deep; just as the last time, the waters are sparkling; and unchanged, waves are kissing the sand and the willows are leaning over the silent Vilia river.

Just as the last time, the wind is whispering in the reeds and the willows, and the stars are shining — tonight, as before.

Among the scattering of windows only one was extinguished tonight. . .

Then why is it that my heart is crushed by infinite loneliness?

And why is it that a heavy burden fell on my chest with painful reproaches?

From a faraway forest — dark and mysterious — / hear a faint, distant song. Is it a song of happiness and good fortune? Or is my flower of midsummer night just blooming and wilting? Tonight, there is no light in your window. With it the one spark that was warming me vanished in darkness tonight. The wind is kissing the willows; the reeds are whispering over the water. Among the vast scattering of city lights only one was extinguished tonight. Only one.

- 'сягоныя патухла тваё акно... 'ціхі вечар ізноў, як учора; але сёныя патухла тваё акно...
- 'гэтак сама нева начное глывока, гэтак сама іскрацца воды у месячным зьзяный і нязьменна хвалі цалуюць пясок і хіляцца вервы над ціхай 'вяльлёю; гэтак сама вецер шасьціць ў берах ды лозах і сьвецяцца эоры сягоныя, як учора.
- сярод россыпі вокан тагухла толькі адно.
- орчуж броер эни баймбрибъ жумор хидо мэнанодсяг игонісдо ди чаму на грудзёх цяжкі камбр он умбр ид Сметолод мирокар в
- 'ад далёкага лесу ад цёмнага вору песьня чуецка дзесьці далёка-далёка... 'а ці песьня ав шчасьці і долі? 'а но' папарацу-кветка мая расьцьвітає ды вяне?
- · v ratu behap halbada ibaé akho;
- зь ім яшчэ одно кволоя іскро што грэла ияне датлела V цемры сягоныя ...
- чвецер вербы цалуе; аеры шумяць над вадою ... черод россыпі вокан патухла адно ...

A LETTER TO MY MOTHER

(Translation From the Forgotten)

As the autumn days are waning, I long for you in my thoughts, and thoughts know no confines.

You are far away among strangers in your god-forsaken impoverished village, where autumn is painting the maples gold, and the morning fog blankets the meadows and fields.

You are spinning your coarse thread of flax, summoning the memories of the days and events when you drank your bitter cup of adversities.

And perhaps you mourn that your son will never return from his distant travels.

And I, I am here in a strange far-off city amidst the vain hustle of another empty day, alone and silent.

I stand and breathe the winter winds, and as I gaze at the leaves that perish under my window, I truly believe that my smile will be carried to you on the clouds.

ГЛІСТ ДО МОЦІ . /ПЕРАКЛОД В ЗАБЫТАГА/

ча схіле восені дзён
таве імкичся у думах —
а думы ня знаюць заїв'яй ;
а думы ня знаюць заїв'яй ;
точащ — авое ў сутоныі вячэрнім
в вусьмешку твар
ійкі в ваз пукі
ахінем ...

ты там, у вёсцы маёй убогай Дзе восень захоціць кляны а ўганні туман Засьцілае лугі ды папары;

Ты прадзеш сваё горкае эрэбе, беланінаеш падзеі а дні калі выпіла горычы чару і мо плачаш, чія вернецца сын з далёкай дарогі...

та я тут, у месьце чужым і далёкім пад хмарным восені невам ў мітусьні парожняга дня ды зыясількі дарэмных узылётаў— адзін, вязмоўна стаю а ўдыхаю павевы зімы і гляджу на лісьцё што пад вокнамі гіне

I BEPY

мто вусьмешку маю Данясуць табе хмары,

EPILOGUE

"Do the bitter thoughts about your native land haunt you? — The land now ruthlessly subdued by the enemy, now in the hands of a fiend? I know — those are dreams about the linden trees in bloom on an early morning of summer." *

My trail, arduous and stained with my own blood, never led me to happiness. A deep, gnawing fear is hiding in my heart — that I'll vanish without even leaving my footprints behind me.

I am cursing my bitter, cruel fate, and I am tugging at the burden, straining with all my might in helpless impotence and weariness. Do my lonely trails lead me to an unmarked, forgotten grave?

* "Excelsior"

эпілёг

" а ці думы горкія прыйшлі ав краіне, ворагам завранай? «Знаю - сынівца расыцьвітаные ліп у ружовы летні ранак."

овяздолены мой стромы щлях аніколі не давёй мяне да шчасьця— і трывога тоіцца й грудзях кав бясьсьмедна не прапасьці.

і кляну я горкі лёс ліхі і напружевю ў зыямозе сілы... іщж вядуць має самотныя шляхі да забытає, вязкрыжає магілы?

* _ V3BMW#7 "

'выдана з дапамогаю выбдана з дапамогаю навукі і 'мастацтва з задзіночаных 'дзяржавах замэрыкі і задзіночаных дзяржавах замэрыкі з друкарня отомътесью рометне, тис.